

N:o 35.

Ank. till Riksd. Kansli d. 11 Mars 1868, kl. 8 e. m.

*Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 1) Utlåtande N:o 1,
i frågan om tillåtelse för enskilda läroverk att få sina
afgående lärjungars mogenhet pröfvad af egna lärare un-
der tillsyn af Statens censorer.*

Genom Andra Kammarens protokollsutdrag N:o 134 och för det i 63 § 3 mom. Riksdags-ordningen angifna ändamål har till Utskottet hänvisats det Kam-
maren delgifna beslut, hvarigenom Första Kammaran bifallit sitt Tillfälliga Ut-
skotts (N:o 2) Utlåtande N:o 1 med hvad deri på anförda skäl tillstyrkts.

Med remissen följde ett af Herr Leffler vid ärendets föredragning i An-
dra Kammaran afgifvet yttrande, hvari yrkas den förändring i bemälda Tillfälliga
Utskotts förslag, att den egenskap "af dertill skicklige och i sina orter väl an-
sedde män", som skulle enligt nämnda förslag tillkomma föreståndarne för en-
skilda undervisningsanstalter med rätt till mogenhetspröfning inför Statens cen-
sor, borde närmare bestämmas genom föreskrift, att dessa föreståndare genom
aflagda lärdoms- och undervisningsprof skulle hafva gjort sig kompetente att rek-
torsembete vid Statens läroverk förvalta. Förslaget till beslut i frågan skulle
derföre, enligt Herr Lefflers yrkande, i dess första punkt erhålla följande förän-
drade lydelse:

"att Riksdagen ville i underdånighet anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t i
nåder tillåta, att den i Kongl. Förordningen af den 11 April 1862 föreskrifna
mogenhetspröfningen finge, inför de för sådant ändamål förordnade censorer, hä-
danefters afläggas äfven vid enskilda undervisningsanstalter, hvilka äro med Sta-
tens högre elementarläroverk jemförliga och förestås af i sina orter väl ansedde
män, som genom aflagda lärdoms- och undervisningsprof gjort sig kompetente
att rektorsembete vid Statens läroverk förvalta, med vilkor att de om en sådan
förmån göra underdånig hemställan samt" etc.

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 12 Häft.

Efter pröfning af frågan har Utskottet icke kunnat finna behofvet af den förändring i förslaget till beslut, som Herr Leffler påyrkat. Skälet härtill tror sig Utskottet kunna hemta från de ifrågavarande läroanstalternas egenskap af *enskilda*, i hvilkas fria verksamhet Staten icke bör ingripa utöfver hvad nödvändigheten kräfver för uppfyllandet af de vilkor, som för ändamålet äro oundgängliga. Dessa läroanstalter, inom hvilka undervisningen icke är fri, utan måste af lärjungarne drygt betalas, hafva i föräldrars och målsmäns stegrade uppmärksamhet och kraftiga inflytande en god borgen, att föreståndarne äro "skicklige" och "väl ansedde" män, hvilket dessutom tillräckligt kontrolleras å Statens sida genom den särskilda inspektion, som i förslaget är Kongl. Maj:t förbehållen att öfver dessa läroverk i nåder förordna, och ytterst af de Statens censorer, som få tillsynen vid mogenhetspröfningen. Utskottet tillstyrker alltså,

att Herr Lefflers yrkande icke må föranleda ändring i det af Första Kammarens Tillfälliga Utskott afgifna förslag till beslut.

Utskottet, som delar de åsigtter i frågan, som Första Kammarens Tillfälliga Utskott i motiveringen uttalat, har dock, i fråga om förslaget till beslut, icke kunnat undgå att anmärka en oegentlighet i uttrycket, som kan leda till inskränkning i den rätt och förmån, som man under gifna vilkor vill förutse alla enskilda läroverk. Det synes nemligen Utskottet, som borde, med Kongl. Maj:ts bifall till Riksdagens beslut, dessa läroanstalters rätt att med vilkorens uppfyllande komma i åtnjutande af förmånen vara beroende, icke af en underdånig "hemställan", utan blott af en underdånig *anmälan*, helst det förra uttrycket innebär, att det i hvarje fall, äfven om vilkoren blifvit uppfyllda, skulle hädanefter som hittills bero af Kongl. Maj:ts gunst och nåd, att åt ett enskildt läroverk medgifva den åt alla under gifna vilkor lagstadgade förmånen, hvilket skulle medföra en menlig osäkerhet, beroende måhända af en föredragandes tillfälliga uppfattning af hvad som vore nyttigt eller skadligt i hela användningen af denna viktiga sak.

Utskottet anser sig därför böra tillstyrka antagandet af Första Kammarens Tillfälliga Utskotts förslag till beslut med den förändring,

att strofen: "derest desse om en sådan förmån göra underdånig hemställan" förändras till
derest desse härom göra underdånig anmälan.

På Utskottets vägnar:

J. Otterström.

Reservation:

af Herr *Otterström*: "Jag har icke kunnat öfvertygas om lämpligheten af den föreslagna förändringen i Första Kammarens Tillfälliga Utskotts förslag till beslut, emedan den förmån för enskilda läroverk, hvarom här är fråga, under alla omständigheter ligger inom Kongl. Maj:ts i grundlagen förbehållna rätt att ensam "tillåta", om hvilken tillåtelse i hvarje fall underdånig ansökan måste göras."
